

Nr 221.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående vissa frågor om statsbidrag till väg- och gatuhållning i städer och stadsliknande samhällen.

(4:e avd.)

I en inom första kammaren av herr *Edvin Thun* väckt motion (I: 256) har anhållits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa *dels* om utredning, där städer och stadsliknande samhällen äro väghållare, huruvida nu gällande uppfattning av begreppet »för biltrafiken viktiga gator och vägar» får anses vara rättvisande med hänsyn tagen till det ökade motorfordonsbeståndet, *dels* om utredning med avseende på ändrade bestämmelser, där städer och stadsliknande samhällen äro väghållare, för erhållande av retroaktivt statsbidrag för gatu- och vägarbeten, som finnas upptagna i godkänd femårsplan men som på grund av speciella omständigheter ansetts nödvändiga att utföra, innan statsbidrag härför kunnat erhållas, *dels* ock om utredning av möjligheten, oberoende av om väghållningsåtagande föreligger, att inordna vissa allmänna parkeringsplatser under de statsbidragsbestämmelser, som nu gälla med avseende å för biltrafiken viktiga vägar och gator.

Beträffande de skäl motionären anfört till stöd för sitt yrkande får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, yttrande avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, varjämte svenska stadsförbundet beretts tillfälle att uttala sig i frågan.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har inledningsvis framhållit följande.

Beslut om det allmänna vägnätets och det för biltrafiken viktiga gatunätets omfattning i städer och stadsliknande samhällen, som äro väghållare, fattas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen efter vederbörlig utredning enligt de härför gällande bestämmelserna i väglagen och statsbidragsförordningen (SFS 438/43). Revideringen av städernas och samhällenas bidragsberättigade väg- och gatunät sker från tid till annan. De till grund härför liggande utredningarna basera sig emellertid på den praxis, som utbildats på grundval av vissa av 1935 års vägsakkunniga verkställda utredningar. Med hänsyn till att en relativt lång tid med betydande utveckling av biltrafiken förflutit, sedan dessa utredningar verkställdes, kan en omprövning ifrågasättas.

I remissyttrandet har vidare erinrats om att styrelsen nyligen, i anslutning till vissa påpekanden av överrevisorerna för väg- och vattenbyggnadsväsendet, föreslagit tillkallande av särskilda sakkunniga för utredning av frågan om ändrade bestämmelser rörande statsbidrag till städernas väg- och gatuhållning. Genom beslut den 14 mars 1952 hade Kungl. Maj:t förklarat, att detta förslag skulle tagas under omprövning framdeles. Därest den så-

lunda ifrågasatta kommittén tillsattes, syntes enligt styrelsens mening de av motionären väckta spörsmålen om den närmare innebörden av begreppet »för biltrafiken viktiga gator och vägar» och om möjligheten att inordna vissa allmänna parkeringsplatser under statsbidragsbestämmelserna kunna bli föremål för kommitténs utredningar.

Vad beträffar frågan om möjlighet för städer och stadsliknande samhällen att utöka sin väg- och gatubyggnadsverksamhet i avvaktan på framtida statsbidrag har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framhållit, att möjlighet redan nu förelåge att inom ramen för gällande statsbidragsbestämmelser medgiva, att företag finge påbörjas innan statsbidrag beviljats. Detta hade dock tillämpats endast i vissa fall, då särskilda omständigheter förelegat, och därvid undantagslöst avsett företag som kunnat förutses komma att inrymmas i nästpåföljande flerårsplan.

I anslutning härtill har styrelsen uttalat följande.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen får för sin del bestämt avstyrka en utvidgning av möjligheten att igångsätta företag, i den omfattning vartill motionären synes syfta, i avvaktan på framtida statsbidrag, då härigenom planmässigheten i bidragsgivningen helt skulle äventyras. Styrelsen vill i detta sammanhang erinra om utvecklingen i början på 1930-talet, då tillstånd att påbörja vägföretag i avvaktan på framtida statsbidrag meddelades de dåvarande vägdistrikten i sådan omfattning, att statsmakterna senare föranleddes att till finansiering av utförda företag bevilja betydande anslag för att de ordinarie vägbyggnadsanslagen skulle kunna utnyttjas för fortsatt vägbyggnadsverksamhet.

Styrelsen för *svenska stadsförbundet* har anfört följande.

Motionärens yrkande på en allmän omprövning av frågan om rätta tillämpningen av begreppet »för biltrafiken viktiga gator» är säkerligen befoगत. Det bör ligga i sakens natur, att biltrafikens snabba stegring ger anledning att till denna kategori efter hand hänföra allt flera leder inom städernas och de stadsliknande samhällenas gatunät. I detta avseende torde också böra beaktas, att just biltrafikens utveckling föranlett en vidgning av den statliga medelsanvisningen för motsvarande trafikleder på landsbygden genom statsbidrag till den enskilda väghållningen. Enligt styrelsens mening bör den begärda utredningen ta sikte på att åt städer och stadsliknande samhällen genom bestämmandet av den statsbidragsberättigade delen av gatunätet säkerställa en fullvärdig kompensation för den statliga insatsen beträffande motsvarande trafikleder på landet.

I fråga om motionärens andra utredningsyrkande — om retroaktivt statsbidrag — är styrelsen mera tveksam av det skälet, att gällande statsbidragsbestämmelser för gatu- och vägarbeten i städer och samhällen icke föreskriva några femåriga utan tvååriga fördelningsplaner. Emellertid är det givetvis ett önskemål för städer och samhällen, som äro väghållare, att få största möjliga frihet att själva bestämma om tidpunkten för igångsättandet av dylika arbeten, som äro erkänt behövlige. Styrelsen skulle därför gärna se, att riksdagen uttalade sig för en utredning om vad som i denna del möjligen kan göras i motionens syfte.

Vad slutligen angår frågan om statsbidrag även till parkeringsplatser, torde styrelsen icke behöva särskilt understryka, att denna fråga gäller en ekonomiskt mycket krävande uppgift i tätorterna. Det kan ej heller gärna förnekas, att statligt bidrag — med anlitande av bilskattemedlen — till denna

av motorfordonstrafiken direkt betingade uppgift principiellt bör vara lika befogat som till väg- och gatuhållningen. Även utan någon mera ingående motivering i detta avseende anser sig styrelsen därför kunna påstå, att fullt giltiga skäl föreligga att till utredning upptaga frågan om införande av statsbidrag till anläggande av parkeringsplatser för motorfordon.

Av nu anförda skäl har stadsförbundets styrelse tillstyrkt, att hemställan göres om utredning i de hänseenden som angivits i förevarande motion.

Utskottet. Med hänsyn till motorfordonstrafikens starka utveckling under senare år med därav föranledda ökade kostnader för väg- och gatuhållningen i städer och stadsliknande samhällen, som äro väghållare, finner utskottet i likhet med motionären och de i ärendet hörda remissorganen starka skäl tala för att en utredning verkställas rörande tolkningen och tillämpningen av det i gällande statsbidragsförordning förekommande uttrycket »allmän väg eller gata, som är för biltrafiken viktig». Jämväl frågan om vissa allmänna parkeringsplatser ställning i statsbidragshänseende synes vara förtjänt att närmare undersökas. Däremot kan utskottet icke ansluta sig till motionärens uppfattning angående lämpligheten av utsträckt retroaktivitet med avseende på statsbidragsgivningen. Utöver de synpunkter som härutinnan anförts av remissinstanserna vill utskottet erinra om att på förevarande område redan nu föreligger en stark eftersläpning, vilken medför betydande administrativa olägenheter.

Såsom av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens yttrande framgår, har styrelsen nyligen föreslagit tillkallande av särskilda sakkunniga för utredning av frågan om ändrade bestämmelser rörande statsbidrag till städernas väg- och gatuhållning. Genom beslut den 14 mars 1952 har Kungl. Maj:t förklarat, att detta förslag framdeles skall tagas under omprövning. Därest en sådan utredning igångsättes, vilket utskottet finner befogat, torde av densamma till behandling böra upptagas de av motionären aktualiserade spörsmål i av utskottet tillstyrkt omfattning. De ekonomiska konsekvenserna av ett genomförande av de förslag som utredningen må framlägga torde jämväl böra närmare belysas.

Under åberopande härav får utskottet hemställa,

att riksdagen må, med anledning av motionen I: 256, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om åtgärder i av utskottet angivet syfte.

Stockholm den 27 november 1952.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Närvarande: se under utlåtandet nr 219.

Reservation

av herr *Edvin Thun.*